

# Programma Masterclass Duurzame gebiedsontwikkeling

27 en 28 mei 2010, Hotel New York in Rotterdam

## Dag 1: donderdag 27 mei 2010

09.00 Ontvangst met koffie/thee

09.30 **Inleiding op de masterclass**

**Programmaleider drs. Ernst J. Vuyk**, Managing Consultant bij Ecofys en voorzitter  
Organisatie voor Duurzame Energie (ODE)

### Het kader

10.00 **Stand van zaken duurzaamheid: de theorie**

- Wat is duurzaamheid
  - 3 P's
  - Trends in duurzaamheid
  - Duurzaamheid als nieuwe draaggolf
  - Van hindermacht naar USP
  - Duurzame gebiedsontwikkeling
  - Verbinden van diverse methoden en instrumenten
  - Niveaus: regio en stedelijk niveau, wijk en buurt, clusters en netwerken, gebouwen
  - Taal ontwikkelen voor duurzaamheid in gebiedsprojecten
- prof. dr. ir. Jan Rotmans**, directeur Kennisnetwerk Systeeminnovaties en transities (KSI),  
directeur DRIFT en voorzitter Stichting Urgenda

11.00 Pauze

11.15 **Stand van zaken duurzame gebiedsontwikkeling**

- Hoe ver zijn we?
  - Wat betekent Kopenhagen voor de gemeenten?
  - Nieuwe concepten, grensverleggende innovaties, investeren in creatieve processen
  - Van energiezuinige woningen naar energieproducerende woonwijken
  - Communicatie en gebiedsontwikkeling
  - Zes inspirerende praktijkvoorbeelden: GWL-terrein Amsterdam, Schalkwijk Haarlem, EVA-Lanxmeer Culemborg, High Tech Campus Eindhoven, De Hutten in Ulft en Oosterdokseiland Amsterdam
- ir. Martin Dubbeling**, senior stedenbouwkundige, SAB Arnhem

12.45 Lunch

### Ontwerp en ontwikkeling

14.00 **Het instrument DPL**

- Werking
- Meetinstrument en basis voor communicatie
- Aspecten en thema's
- Toepassing/samenhang met andere instrumenten
- Binnenstedelijke herstructurering
- Praktijkvoorbeelden

**ir. Jaap G.M. Kortman**, accountmanager duurzame stedelijke ontwikkeling, IVAM UvA BV

14.30 **Workshop duurzame gebiedsontwikkeling**

Aan de hand van een praktijkcase gaat u zelf aan de slag. Via een *interactieve plantafel* krijgt u plankaarten en randvoorwaarden aangereikt en gaat u interactief werken met het instrument DPL. Na een analyse van het gebied formuleert u ambities en duurzame maatregelen. U gaat dit uitvoeren in groepen met overheid, ontwikkelaars en adviseurs. De programmaleiders begeleiden dit proces.

**ir. Jaap G.M. Kortman, ir. Jaap de Kroes**, directeur MAPSUP en **drs. Ernst J. Vuyk**

15.45 Pauze

16.00 **BREEAM - Energie**

- Instrument BREEAM
- Duurzame energieconcepten voor gebiedsontwikkeling
- Energielandschap
- Energie-infrastructuur
- Energievisie (voorbeeld RDM)

**ir. F. Zegers**, unit manager Ecofys

17.00 Pauze

17.15 **Praktijkvoorbeeld: Clean Tech Delta**

- Rotterdam Climate Initiative
- Opzet Clean Tech Delta
- Vernieuwend concept

**ir. Nico Tillie**, Dienst Stedenbouw & Volkshuisvesting, afdeling Ruimtelijke Ordening, Sustainability and Climate Design, gemeente Rotterdam; tevens Phd student Carbon Neutral Cities TU Delft

18.30 Diner

20.30 **Boottocht Rotterdam by night**

## Dag 2: vrijdag 28 mei 2010

09.00 Ontvangst met koffie/thee

### 09.30 C2C: het concept

- C2C: het principe
  - C2C: uitleg twee abstractieniveaus in de filosofie
  - C2C in de praktijk: Park 2020 Hoofddorp
  - Praktijkvoorbeeld Rotterdam Centraal Station
- ing. Michel B.A. Baars**, bedrijfsdirecteur Search Ingenieursbureau B.V.

10.30 Pauze

### 10.45 Duurzame wereldstad Den Haag

- 2050 klimaatneutraal
  - Thema's
  - Voorbeeldprojecten: o.a. Duindorp, Zuidwest
  - Praktische uitwerking: wat is er nodig?
  - Rombo-tactiek: efficiëntere realisatie van duurzaam bouwen
    - techniek, organisatie en participatie
    - praktijktoepassing in Den Haag
- ing. Henk E. Bakker**, afdelingsmanager Bouwfysica en bouwecologie, gemeente Den Haag

### 11.30 Praktijkvoorbeeld Erasmusveld Den Haag

- Duurzaamste woonwijk van Nederland en internationaal toonaangevend
  - Kansen en mogelijkheden voor duurzame en zelfvoorzienende woonmilieus
  - Nieuwe visie op infrastructuur voor ecologie, energie, water en afval in bestaand stedelijk gebied
  - Open ontwikkelproces met potentiële bewoners, wetenschap, bedrijfsleven en experts
  - Naast techniek en stedenbouw ook de sociale kant in beeld: bewoners en gebruikers maken de wijk
  - Architectonische kwaliteit bieden: de duurzaamste wijk is ook de leukste wijk
- drs. Hotze T. Hofstra**, projectmanager stedelijke ontwikkeling, APPM Management Consultants, projectleider Erasmusveld

12.30 Lunch

## Proces en financiering

### 13.30 Praktijkvoorbeeld proces: A2 Maastricht

- Complex proces met vele actoren
  - Duurzaamheid als leidend principe
  - Formuleren ambities en maatregelen
  - Hoe partijen meekrijgen en erbij houden: samenwerking essentieel
- Wout Hagen BSc Chem. BSc Arch.**, senior procesmanager, Volker Wessels

### 14.30 Organisatie van duurzame gebiedsontwikkeling

- Juridische ruimte voor lokaal beleid: MEER mogelijk dan men vaak denkt.
  - Een doeltreffende interne organisatie: DE voorwaarde voor inhoudelijke kwaliteit
  - Transities in de relatie private partijen en overheid: ZONDER gaat het niet!
  - Praktijkvoorbeelden: LEREN van elkaar.
- Paul M.A. Henkemans**, adviseur duurzaam bouwen, Gemeente Tilburg

15.15 Pauze

## Afsluiting

15.30 **Inspirerende spreker als afsluiting:**

**Pierre Laconte**, Past-President International Society of City and Regional Planners  
(ISOCARP)

16.15 **Summary**

In een gezamenlijke einddiscussie met de laatste sprekers worden de belangrijkste do's en don'ts geformuleerd om duurzame gebiedsontwikkeling écht duurzaam te laten zijn.

17.00 Afsluitende borrel